

← [Forrige artikel](#)

Mellem frygt og håb

Kategori: [Anmeldelser](#)

Visninger: 258

Del artikel: [f](#) [t](#) [in](#)

Poul Villaume

Mellem frygt og håb. Den Kolde Krig – en ny global historie 1961-1977

Gads Forlag 2023. 480 sider. 399,95 kr.

Af [Preben Etwil](#)

Der er efterhånden udsendt et utal af historiske bøger, oversigter og redegørelser om international politik under Den Kolde Krig.

Men der er næppe mange, der kan måle sig med Poul Villaumes overblik og detaljeringsgrad. Med stort stilistisk sikkerhed fører han læseren igennem analyser, forskningsinstitutioner, tænketanke, og regeringskontorer i jagten på at få et så nuanceret historisk billede af Den Kolde Krig som muligt.

Gamle kilder bliver fundet frem og nyvurderet. Nye kilder inddrages i det omfang, at de er fundet frem. Man kan ikke andet end imponeres over det forskningsmæssige arbejde, der ligger til grund for bogen – der for øvrigt er 2. bind på en planlagt serie af tre.

Da Bind 1: Frygtens Logik, der udkom i 2020, skrev jeg, at jeg forventede at bogen ville blive er historisk klassiker. Se anmeldelsen [her](#)

Efter at have læst Bind 2, har jeg ikke ændret standpunkt. Alt tyder på, at jeg også vil kunne fastholde dette synspunkt efter at 3. bind kommer på gaden. Den skal bare følge linjen fra Bind 1 og 2.

Bind 3 er planlagt til at udkomme om nogle år og skal efter planen omfatte perioden 1977/1978 og frem til Den Kolde Krigs afslutning, der kan tidsfæstet til omkring 1989.

Boges sigte kan nok ikke beskrives bedre end af forfatteren selv. Han skriver i sin introduktion, at bogen: "...strækker sig over to yderpunkter i, hvad man kunne kalde Den Kolde Krigs "mellempperiode": Fra de intense "kriseår 1960-63" (som den amerikanske historiker Michael Beschloss har kaldt dem), kulminerende i Cubakrisen i 1962, hvor konflikten mellem Øst og Vest var tæt på at ende i en global atomkatastrofe, til afspændingsårenes mest frugtbare periode i første halvdel af 1970'erne, hvor Den Kolde Krigs geopolitiske og ideologiske konflikter midlertidigt blev nedtonet og Øst-Vest-forholdet stabiliseret, om end på et stadig højere militært rustningsniveau" (p. 9).

Bogen er knap så veldisponeret som Bind 1. Derfor er den også sværere at finde rundt i, når enkeltepisoder skal være genstand for nærmere granskning - eller "vende tilbage". Her må man søge til, det skal indrømmes, et velordnet person- og emneregister bagerst i bogen.

For mange faghistorikere er noterne i andre historikers bøger nok det vigtigste. For det er her, at dokumentationen ligger, og det er herfra, at man kan vurdere historierne og analysernes validitet, og ikke mindst finde inspiration til at dykke yderligere ned i historien. Historisk forskning skrives altid på skulderen af tidligere historikere. Det vidner bogens omfattende litteraturliste også om.

Antallet af nationale og internationale forkortelser, kræver dog sin mand eller kvinde for bare at holde rede på historie og indhold. Her mangler der en liste over anvendte forkortelser. Det er ikke nok at henvise til et ellers velordnet person- og emneregister bagerst i bogen.

Bogen er opdelt i tre store kapitler, der igen er opdelt i en række underafsnit. Her er opfordringen til det kommende bind 3, at kapitlerne bliver til hovedafsnit, der får en fyldig manchete, og at de nuværende underafsnit bliver til selvstændige kapitler. Det vil lette overblikket, og dermed læsningen gevaldigt.

Bogens tre kapitler dækker perioderne 1961-1963, 1961-1968 og 1969-1977. Det står lidt uklart, hvorfor kapitel 2 bryder kronologien. Det har ikke gjort læsningen lettere.

Tilbage til bogens indhold: Villaume forstår på et forståeligt dansk at bringe læseren ind bag de problemstillinger, der i så rigeligt omfang prægede Den Kolde Krig. Alle hånd strategiske og taktiske overvejelser – både i Øst og i Vest bliver fremlagt, kommenteret og analyseret. Villaume gør en dyd ud af at belyse de forskellige problemstillinger fra begge sider – og så langt kilderne nu engang giver adgang til. Dette har faktisk givet en vis skævhed i fremstillingen, da der ikke har været lige adgang til åbne arkiver.

Læseren får et udmærket indblik i både det håb og den frygt, der var på hver side af de bundfrosne fronter. Der skulle ikke mange fejlfortolkninger, fejlkalkulationer, direkte misforståelser eller utilsigtede hændelser til, for at historien havde fået et andet og langt mere alvorligt forløb, end det der i virkeligheden hændte.

Bogen giver også et detaljeret indblik i hvad man vidste – og ikke-vidste – om hinanden, og ikke mindst hvordan man kunne gøre de to hovedaktørers militære styrker og svagheder op. Det var ikke nok kun at se på antal af forsvars- angrebsvåbensystemer. Det afgørende var mere at kunne vurdere omfanget af kampeffektive våbensystemer. Her kan der ikke herske tvivl om, at USA var Sovjetunionen langt overlegen i hele perioden, om end det ser ud til, at Sovjetunionen hele tiden forsøgte at indsnævre våbenkløften.

Det var det, der var motoren bag det accelererende våbenkapløb mellem Øst og Vest. Kapaciteten til at slå først, var helt afgørende for begge parter. Dernæst kom evnen til at kunne modstå et første angreb fra modparten.

Et våbenkapløb der kostede USA dyrt, men som i sidste ende kostede Sovjetunionen livet, da det kommunistiske plansystem var alt for stift og konservativt til at kunne omstille deres politiske og civile samfund til at kunne bære de militære omkostninger, der fulgte i kølvandet af våbenkapløbet.

Bogen er fyldt med et utal af historier om hel og halvmilitære konflikter rundt i Verden, og Villaume er dygtig til at sætte dem ind i den nye globale historie, der især har fokus på begrebet "stedfortræderkrige", som perioden også var fyldt af.

Ingen nævnt ingen glemt. Men hver og en får et par ord på vejen og viser, hvordan de to stormagter hele tiden bevægede sig på en knivsæg af en væbnet storkonflikt.

Når man læser bogen i dag, kan man (vistnok) ikke helt undgå at lade tankerne gå til den voldsomme krig i Ukraine. Allerede i bogens introduktion advarer Poul Villaume mod at drage for håndfaste paralleller til Den Kolde Krig.

For det første er der i den nuværende krig ikke så stærke ideologiske komponenter, som dengang.

For det andet var Verden ikke så økonomisk og politisk globaliseret som nu.

For det tredje er Verden anderledes multipolært opdelt end under Den Kolde Krig.

Historien gentager sig aldrig, men den kan give god læring til at forstå nutiden: "Men historien er hverken pegepind eller gabestok, og den må ikke bruges til at fælde letkøbte domme. Men mest af alt til at forstå, hvorfor de, der kom før os, traf de valg, de gjorde, så vi om muligt kan lære af deres fejl, fortjenester og erfaringer" (p. 11).

Bogen har fremragende, korte og præcise fremstillinger af, hvad der foregik under Berlinkonflikterne, Cubakrisen, USA's bekæmpelse af frihedsbevægelser rundt om i Verden, krigen i Mellemøsten, Vietnamkrigen, Våbenkontrolforhandlingerne, Sovjets besættelse af Tjekkosllovakiet, NATO og Warszawapagten, SALT- og Helsinki-forhandlinger - ja, og nogle flere konflikter, som jeg lige har glemt i skyndingen.

Poul Villaumes bog Mellem frygt og håb ER en historisk fagbog, og skal læses som sådan, men for den interesserede og tålmodige lægmand, er der mange, mange interessante historier, der kan graves frem, og som vil give vedkommende en dybdegående indsigt i det komplicerede internationale politikforhold, der herskede under hele Den Kolde Krig.

Med disse ord skal bogen varmt anbefales både som historisk fagbog, men også som et yderst kvalificeret indlæg i debatten om Den Kolde Krigs internationale følger.

[Historie-online.dk, den 14. juni 2023]

← [Forrige artikel](#)

SE RELATEREDE ARTIKLER

HÅBETS EUROPA I 89 BILLEDER

FRA MIN TID

KOLDKRIGERE, MEDLØBERE OG RØDE LEJESVENDE

JULI

QUINTILIS – den oprindelige betegnelse for juli måned

Ragnarock på Roskilde Festival

Lige om lidt er der endnu engang Roskilde Festival, og endnu engang er RAGNAROCK med – i videnskabens navn.